

Alt taler for at vi i framtida trenger politikere, lærere og skoleledere som argumenterer for mer estetisk virksomhet både i opplæringa, innen helse og i fritid.

Effekter av kultur

Kronikk

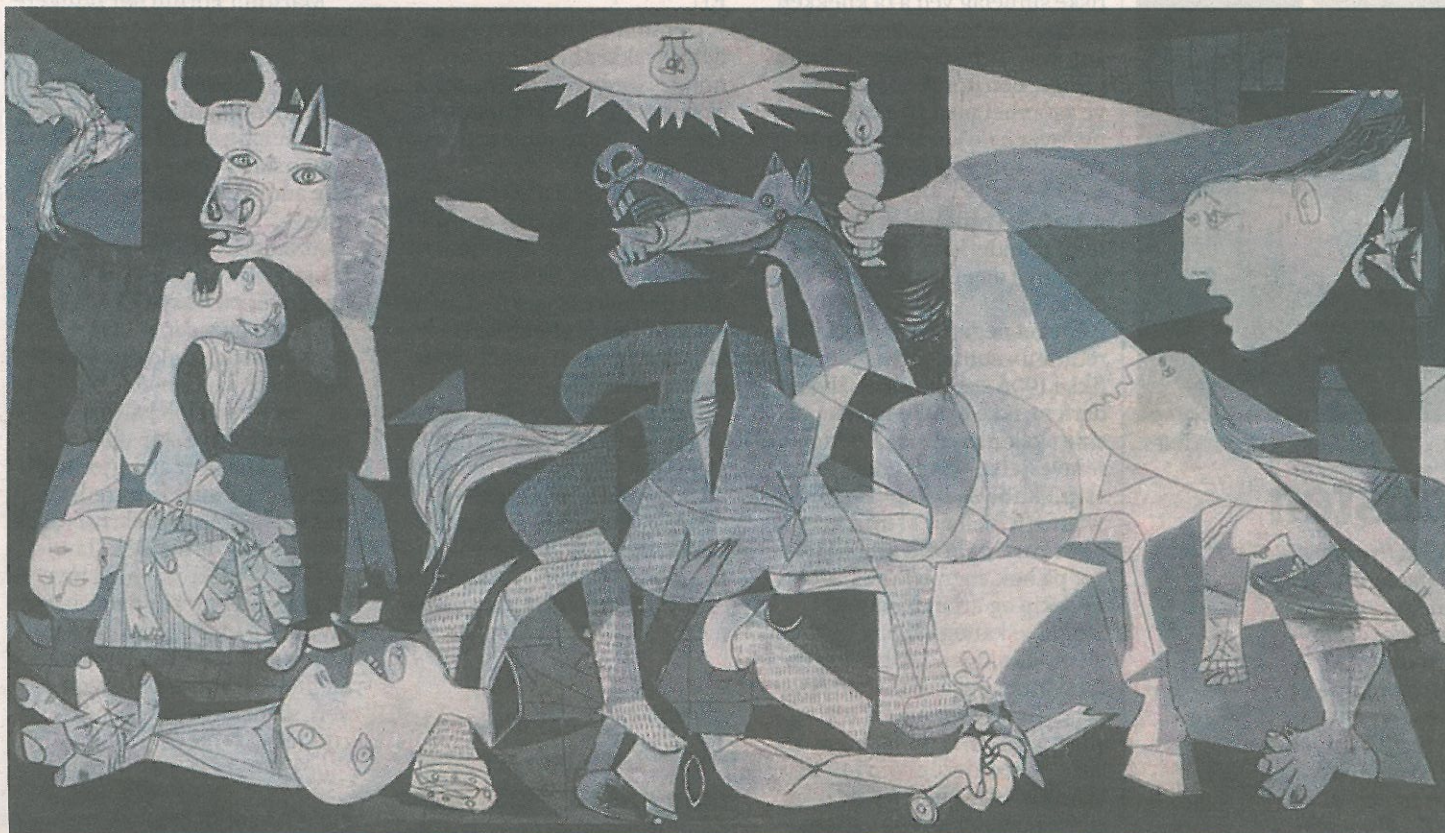
Wenche Waagen

1. lektor og seksjonsleder i musikkdidaktikk, Musikkservatoriet, NTNU

I det politiske spørsmålet om kultursatsing eller ikke, er det grunn til å tenke over at kunstens opprinnelige hensikt er å gjøre mennesket menneskelig. Historisk skulle dramaet, billedkunsten, skulptur, dans, poesi og musikk utvikle hele mennesket; med intellekt, følelse, vilje og moral. Estetisk kunnskap var en motpol til rent intellekt. For tradisjonell kunnskap er direkte farlig om den ikke forankres i etiske og estetiske verdier. Det så vi i 30-tallets Tyskland, med de beste universiteter og den mest siterte vitenskapelige eliten i Europa. Vi må stille spørsmålet om det å være dyktig i fag er det samme som å være dyktig som menneske? Her kommer kunst og kultur inn, som livsnerve i et humant samfunn. Når man vil overlate kulturskolene til frivillige på dugnad, fjerner støtte til sentrale musikk institusjoner, teater og kunstnerverksteder, så har det faktisk en høy pris for et samfunn, og konsekvenser som få av oss ønsker.

Kulturskolene er viktige i den norske velferdsstaten. Kulturskolen frambringer representanter for det ypperste av norsk musikkliv, samtidig som den gir et tilbud til alle i form av et meningsfylt liv gjennom kunstneriske aktiviteter. Her lærer ungdommen mestring, selvrealisering, innlevelsessevne, uttrykksevne, samspill og kreativitet. De tilegner seg etterspurte egenskaper for å arbeide i team. Det er ikke uten grunn at man i Storbritannia ser eksempler på at næringslivet leier inn profesjonelle strykekvartetter for å studere menneskelig samhandling og lagarbeid.

I senere år har musikkaktiviteter vist seg som et godt middel til å påvirke det sosiale klimaet, kunnskaps- og ferdighetsutvikling i skolen. Det foreligger en rekke internasjonale undersøkelser som dokumenterer at kunst og kultur har positive virkninger for barns generelle utvikling og sentrale opplæringsmål. I Berlin gjorde et forskerteam en studie over en seksårsperiode av 130 barn som fikk forsterket musikkopplæring i form av ensemblespill og opplæring på et instrument. De

Kritikk

Samtidig som kunst og kultur representerer humane verdier, er det på disse arenaene man ennå finner evnen til å formidle samfunnskritikk, som i Picassos Guernica, skriver kronikkforfatteren.

ble sammenholdt med klasser som ikke fikk dette tilbudet. I tillegg til at forsøksgruppa naturlig nok viste gode utøvende prestasjoner, var det mest entydige resultatet den sosialpedagogiske virkningen av musikkopplæringa.

I skoleklassene med utvidet musikkopplæring fant de

- ingen tilfeller av avvisning og mobbing
- konsentrasjonssvake barn ble hjulpet
- utvidet musikkundervisning viste seg å forbygge vold og aggresjon blant de unge
- de musikkaktive barna var flinkere til å bygge kontaktnett og hadde flere venner
- de viste også større evne til å forstå og reflektere over sosiale spørsmål og problemer i samfunnet enn kontrollgruppa

I tillegg ble det dokumentert bedre leseferdigheter i musikklassene og disse elevene hadde en bedre uttrykksevne. I tysk morsmål og matematikk hadde de musikkaktive barna også noe høyere score. Undersøkelsen har fått stor internasjonal oppmerksomhet og gitt et oppsving for musikkfaget i Tyskland.

Annen forskning viser at korsang stimulerer immunforsvar, hukommelse og språkfunksjon. Forskningsprosjektet «The effects and Effectiveness of Arts

Education» som ble gjennomført i England og Wales 1997-2000 viser til at arbeid med billedkunst bl.a. styrket elevens ekspressive ferdigheter og selvinnsikt, mens arbeidet med drama/teater fremmer empati. I Ungarn viste musikkpedagogen Zoltan Kodaly lenge hvordan trening i å lese og skrive noter, korsang, gehør og rytmesans har ført til overlegne resultater, det være seg disiplin, evne til å resonnerer, begrepsforståelse, assosiasjonsevne eller skriftlig uttrykksevne. Dette burde få utdanningspolitiske konsekvenser også i Norge, ved å trekke kunstfag inn fra periferien til sentrum av opplæringa.

Hvorfor sette eldreomsorg opp mot kultur? Satsing på kunst og kultur kan snarere bli en forutsetning for en god eldreomsorg. Erfaringer med musikk, maling, litteratur og dans har vist seg å ha stor betydning både for selvbilde, livskvalitet, sosial funksjon og motorikk hos eldre. Musikk og helse har hatt sterke forbindelseslinjer gjennom alle tider og i de fleste kulturer. Så sent som på 1500-tallet var det en forutsetning ved de fleste medisinske fakultet at legestudenter først gjennomgikk musikkstudiet. I dag vet vi at musikkterapi blir brukt med hell både innenfor anestesi, kreftterapi, i eldreomsorg og i geri-

atri. Eldre som har lært å spille et instrument har vist seg å komme bedre ut av depresjonstester enn andre, samtidig som de fikk økte nivåer av melatonin og andre hormoner som bedrer stemningsleie og søvnkvalitet. Kombinasjonen bevegelsesmusikk og sang er funnet verdifull i tiltak for slagrammede og Parkinson-pasienter. Lege Audun Myskjås forskning viser bl.a. at systematisk bruk av musikk ved eldreinstitusjoner både skaper økt velvære, mindre uro blant demente og mindre sykefravær blant pleierne.

Det er også grunn til å navne Larvik kulturskole, demonstrasjonsskole i år, forbilledlig for sitt samarbeid med sosialtjeneste, helsesøstertjeneste, barnevern, flyktingetjeneste og rehabiliteringstjeneste. Barn med traumer, barn uten språk eller barn som har mistet begge foreldre får tilrettelagt et kunsttilbud, og framgangen kommer påfallende raskt. Barnevern og sosialtjeneste innrømmer at kulturutfoldelsen hjelper mange bedre enn samtalen med psykolog eller samværet med støttekontakt! Så samfunnsøkonomisk, ville det ikke være mye klokere å utdanne flere forfattere, musikk- dans- og dramaterapeuter?

I dag er næringslivet opptatt av innovasjonsevne for at Norge

skal klare seg i internasjonal konkurranse. Evnen til divergent tenkning, kreativitet og problemløsning er derfor høyt verdsatt. Det området som utvikler disse evnene er nettopp det kunstfaglige, fordi det å skape er kunstens forutsetning. Kunst og kultur blir altså et reservehjul til næringsliv og økonomi.

Alt taler for at vi i framtida trenger politikere, lærere og skoleledere som argumenterer for mer estetisk virksomhet både i opplæringa, innen helse og i fritid. Vår kulturskole bør snarest se seg sortert under Kunnskapsløftet. Den skal nå bli ressurs-senter for skoleverket og det er på tide at lærerne får tilgang til etter- og videreutdanningsmidler for å videre ivareta kulturskolen som juvelen i opplæringssystemet vårt.

Samtidig som kunst og kultur representerer humane verdier, er det på disse arenaene man ennå finner evnen til å formidle samfunnskritikk, som i Picassos Guernica, Hannah Ryggens bildevev, Oscar Petersons frihetskymne eller Jan Guillots kriminalbøker. Ikke rart at kunstnere er en forfulgt gruppe i diktaturstater. Men det vil være særdeles uklokt å forfølge dem i det norske demokratiet.

wenche.waagen@hf.ntnu.no

REDAKTØRANSVAR